

Duurzaamheid is rode draad in melkveehouderij

Tijdens de studiedag Melkvee, die de provinciale vakgroepen van Oost- en West-Vlaanderen half januari organiseerden in Aalter, kwamen diverse onderwerpen aan bod. Toch waren ze op de een of andere manier altijd wel gelinkt aan het thema duurzaamheid.

Patrick Dieleman

Antibioticareductie

Omzichtig omgaan met antibiotica is niet alleen belangrijk is voor onze maatschappij, maar ook voor melkveehouders zelf, wist professor Jeroen Dewulf van UGent heel bevattelijk uit te leggen. Antibiotica-resistentie loert om de hoek en het aantal middelen is beperkt, net als in de gewasbescherming. De ontwikkeling van resistenties is recht evenredig met het antibioticagebruik. Er gebeurden al heel wat inspanningen om het gebruik te reduceren, maar toch is het verbruik in België nog hoog in vergelijking met onze buurlanden. Voor de melkveehouderij ziet Dewulf nog heel wat vooruitgang mogelijk bij het droogzetten. “We gebruiken te breedwerkende droogzetters. Je kan een mug doodschieten met een bazooka, maar vaak volstaat een vliegenmepper.” Koen Lommelen van MCC borduurde verder op dit thema. Het onderzoek op antibioticaresiduen van MCC levert bij zowat 0,2 tot 0,25% van de monsters een indicatie voor verder onderzoek, maar nadien is maar voor 0,02 tot 0,03% van de stalen een bestraffing nodig. “Dat zijn zeker niet de kleinste bedrijven. We stellen ook vast dat het aantal RMO’s (rijdende melkontvangst) dat wordt afgekeurd na een snelstet bijna is verdubbeld tegenover acht jaar geleden. Dat betekent dat ongeveer 1,3 miljoen liter – of de jaarproductie van 2 bedrijven – moet worden vernietigd.” De melkveesector is zeker niet de grootste gebruiker van antibiotica. Sinds juli vorig jaar is het AB-Register verplicht en een eerste benchmarkrapport wordt halfweg dit jaar verwacht. “Maar de eerste stap is zich aanmelden. Begin januari had 20% van de melkveeouders dat nog niet gedaan.” De nieuwste cijfers van het aantal antibioticaverstrekkingen geven aan dat antibiotica voornamelijk worden toegediend aan kalfjes van minder dan drie maanden oud, en vooral aan melkkoeien. Het inzetten van rode en oranje antibiotica bij droogzetten kan volgens Lommelen dalen. De basis voor droogzet-

management moet de melkproductie-registratie (MPR) zijn. Volgend schema geeft de randvoorwaarden weer voor selectief droogzetten.

Randvoorwaarden voor selectief droogzetten - Bron: MCC

Bedrijfsniveau	Koenniveau
Goede uiergezondheid (< 250.000 cellen/ml)	Melkproductie < 15 kg
Goed droogstandmanagement	Geen klinische mastitis
Deelname aan MPR	Celgetal laatste 3 MPR < 150.000 (vaars)
Motivatie van melkveehouder en dierenarts	Celgetal laatste 3 MPR < 100.000 (koe)
	Gebruik speenafsluiter

Hoogproductieve koeien moet men op hooi en stro zetten om de melkproductie te doen dalen. De doctoraatsstudie van Zyncke Lipkens van het M-team stelde op twaalf pilootbedrijven vast dat een derde van de koeien bij het droogzetten zonder preventieve antibiotica geen effecten ondervond op het gebied van klinische of subklinische mastitis of melkproductie. Dit had ook geen effect op het aantal reforme koeien en leidde tot een reductie van het antibioticagebruik met 28%.

Melkvee en klimaat

Het Vlaams Klimaatbeleidsplan zal het uitzicht van de melkveehouderij in Vlaanderen bepalen. Het expertisecentrum Landbouw en Klimaat van ILVO werkt vakoverschrijdend en onderzoekt onder meer technieken die de klimaateffecten van de rundveehouderij moeten helpen reduceren. Administrateur-generaal Joris Relaes durft zich in het klimaatdebat te mengen met rake en gefundeerde stellingen. “We moeten dit aanpakken via drie wegen. De eerste is mitigatie, het milderen van effecten en het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen. De Vlaamse agrosector is de verbintenis aangegaan om de enterische emissies afkomstig van de rundveesector te reduceren. Door de gestegen veestapel is een daling met 26%

of een equivalent van 75.000 melkkoeien noodzakelijk, als we niets vinden om de emissies op een andere manier af te bouwen zoals met ons onderzoek om de broeikasgasuitstoot te verminderen. Er kan nog veel gebeuren via selectie. Ook met andere voedermiddelen en voederadditieven moeten we 34% van onze uitstoot kunnen verminderen.” Relaes verwees ook naar de klimaatscans, die ontwikkeld werden in samenwerking met Boerenbond. “Die helpen de individuele boer bepalen welke maatregelen op korte termijn het meest effect hebben.” Klimaatadaptatie verdient ook meer aandacht. ILVO zet daartoe in op veredeling van meer droogteresistente (onder meer grassen) en nieuwe gewassen zoals soja.

Joris Relaes, ILVO:

“Via selectie en met andere voedermiddelen en voederadditieven moeten we onze uitstoot met 34% kunnen verminderen.”

Verandering van landgebruik en koolstofopslag door vegetatie en bodem is een derde weg. “We moeten vooral onthouden dat een goede bodem goed is voor iedereen: voor de boer, de natuur, de biodiversiteit en ook voor het klimaat. Als we hier de landbouw afbouwen om hetzelfde minder efficiënt te produceren in andere landen, dan verschuiven we het probleem. Het klimaat vergt een globaal beleid en boeren zijn een deel van de oplossing.”

De markt

Renaat Debergh van de Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie (BCZ) bracht een beeld van de ontwikkelingen en perspectieven in de zuivelmarkten. De wereldproductie groeide in 2019 met ▶

© TWAN WIJERMANS

De meeruitgave aan krachtvoeder staat niet in verhouding tot het productiever-schil. 80% van de robotbedrijven zit boven de gemiddelde optimale kostprijs.

16 miljard liter. “Maar geen paniek, die werd volledig verbruikt. Het verbruik steeg in 2018 met 1,5 kg tot 113,7 kg melkequivalent per persoon per jaar.” De OESO voorspelt een groei met 1,7% per jaar, wat een stuk minder is dan de 2 tot 2,5% van vijf jaar geleden. In ontwikkelde landen zoals de VS en Europa is het slechts 0,8%. India en China zetten zeer sterk in op het ontwikkelen van hun melkveehouderij, maar het verbruik stijgt er sneller dan de productie. Van de totale productie wordt slechts 80 miljard liter (9%) verhandeld op de wereldmarkt. China is met 12% van de export een belangrijke afzetmarkt voor Europa, maar ook Nieuw-Zeeland en Uruguay zijn daar sterk actief. Het handelsconflict tussen de VS en China zou voor wat minder druk kunnen zorgen. Debergh ziet de Europese melkproductie de komende tien jaar minder snel toenemen (+0,6% per jaar). Het consumptiemelkverbruik zal dalen, maar dat van de zuivelproducten stijgt, bijvoorbeeld van kaas als ingrediënt. “Men verwacht dat de melkprijs op lange termijn wat zal stijgen,

maar er zijn *game changers*. Er is een trend naar meer plantaardige en ook veganistische producten.” Op korte termijn ziet Debergh productiedalingen in onder meer Turkije, Oekraïne, Uruguay en Australië. Sterke stijgers zijn onder meer Ierland, het Verenigd Koninkrijk, maar ook België. “Die meerproductie doet zich voor in de vijf grootste exportlanden, wat tot meer druk leidt om uit te voeren. Als er door een te korte transitieperiode geen akkoord zou komen met het Verenigd Koninkrijk, dan zou dit een schaduw vooruit kunnen werpen. Maar de positieve indicaties wegen zwaarder dan de negatieve. Onder voorbehoud van extreme politieke ontwikkelingen en weersomstandigheden wordt van 2020 verwacht dat de zuivelmarkten positief evolueren, bij een gematigde ontwikkeling van de melkaanvoer en een behoorlijke vraagontwikkeling in China. We zijn redelijk gerust voor de eerste zes maanden.”

In België werd in 2019 voor het eerst het plafond van 4 miljard liter melkproductie doorbroken, een primeur. De gemiddelde omvang steeg in Vlaanderen naar 700.000 liter, tegenover 470.000 liter in Wallonië. De Vlaamse melkaanvoer is sinds 2012 met 40% gestegen. “Er ontstaat een spagaat ten opzichte van de evolutie in het verbruik. Dat maakt het moeilijk voor verwerkers die zich vooral richten op consumentenproducten. Sommige hebben leveranciers afgestoten. Gelijktijdig is de zuivelindustrie bezig met nieuwe investeringen en met het veroveren van nieuwe markten (met lage prijzen), wat drukt op de melkprijs. Ik denk dat het er voor jullie niet op aankomt om te groeien, maar om rendabel te zijn. FrieslandCampina schat de groei voor het komende jaar in op 1,3% en beperkt het ook daartoe. Als de leveringen meer toenemen, dan zullen de snelst gegroeide leveranciers ingekort worden op de melkprijs.” Soortgelijke maatregelen doen zich ook voor bij verwerkers in andere landen. Daarom pleitte Debergh voor matiging. Melkveehouders met groei-plannen raadde hij aan om te spreken met de afnemer.

Rentabiliteit

Melkveeconsulent Jan Halewyck mocht de dag beëindigen met een aantal bedenkingen rond rentabiliteit. Hij stelt een grote spreiding vast in de door melkerijen betaalde melkprijzen. En de uitbetalingssystemen veranderen zodanig snel, dat de fokkerij er niet snel genoeg kan op antwoorden. “De boodschap blijft om ervoor te zorgen dat het vetgehalte in droge en hete zomers niet te veel zakt. Robotbedrijven hebben een hogere kostendekkende melkprijs ten gevolge van meer verbruik van energie en andere producten en meer onderhoudskosten. Daardoor zouden ze bijna 2000 liter meer moeten melken voor ze een arbeidsinkomen beginnen te maken. De meeruitgave aan krachtvoeder staat niet in verhouding tot het productiever-schil. 80% van de robotbedrijven zit boven de gemiddelde optimale kostprijs, waar dit bij een normale verdeling maar 50% zou mogen zijn. Er worden mooie producties gerealiseerd, maar er is werk aan de winkel om tot een optimalere kostprijs te komen. Ook de European Dairy Farmers (EDF) komt tot soortgelijke conclusies. De laatste jaren zijn we erin geslaagd om onze kostprijs te doen zakken door meer koeien te houden binnen dezelfde infrastructuur en dankzij de productiestijging per koe. Maar we moeten op Europees vlak toegeven dat we er slechts in geslaagd zijn om aan een ondernemersinkomen te geraken door de surplus van de ontkoppelde premies.” ■

Jan Halewyck, Boerenbond:

“Er worden mooie producties gerealiseerd, maar de kostprijs moet omlaag.”